

# De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **769**  
G. Kwakkel  
Veiligheid

MEDITATIEF **772**  
A J. Minnema  
Gods Woord herbouwt Gods  
Huis

WANDELEN MET GOD **773**  
B. Luiten  
Wittebroodsweken in de  
woestijn

ACHTERGRONDEN **775**  
J.R. Douma  
Preken, roepen tot  
gemeenschap met Christus

OPNIEUW GELOVEN **779**  
E. Brink  
Zijn in eeuwig leven: verrukkelijk

Meeglezen **783**  
Onderlinge eenheid en  
prediking in de CGK

SYNODE-IMPRESSIES **787**  
H. Veldman  
Eensgezindheid gegeven en  
gevraagd

en verder.,  
Uit de Kerken  
Nieuw uitgekomen - Persbericht

KERKELIJK LEVEN / G. Kwakkel

## VEILIGHEID voor herder en kudde

*Als gemeenteleden hun twijfels uiten, zijn zij dan veilig? Als een predikant worstelt met vragen, vindt hij dan een veilige plek waar hij erover kan spreken? Als een predikant schrijft, dat de oude gereformeerde waarheden hem niets meer zeggen, is zijn gemeente dan nog wel veilig bij hem?*

Het viel als een steen in de vijver: het artikel van Henk Jasperse in het Nederlands Dagblad van 27 april 2002. Een stroom van reacties kwam op gang. Henk Jasperse, een schuilnaam voor een predikant uit de Gereformeerde Kerken (vrijgem.), reageerde daar weer op in het Nederlands Dagblad van 18 mei 2002.

De centrale vraag die Henk Jasperse aan de orde stelde, luidt: wat betekent het evangelie van Jezus Christus concreet voor mensen van vandaag? Hij constateert, dat die vraag nauwelijks besproken wordt. Mensen zoals hij, die het vreselijk moeilijk vinden daar een antwoord op te vinden, worden nauwelijks geholpen. Er komt geen ant-

woord uit de gemeenschap van de Gereformeerde Kerken. Erger nog, je kunt je heel onveilig voelen als je zijn vraag met alle kracht aan de orde stelt. En als je zegt, dat je niets meer kunt met de oude antwoorden en dat je geen nieuw antwoord weet. Daarom zijn Jasperses beide artikelen ook een roep om veiligheid. Hij wil een veilige plaats voor mensen die worstelen met dezelfde vragen als hij. Hij wil veiligheid voor predikanten, zodat zij hun fundamentele twijfels durven te uiten zonder te horen te krijgen dat dat niet kan. Hij zal de dag zegenen waarop artikelen als dat van hem niet meer onder een schuilnaam hoeven te verschijnen. Veiligheid dus, niet alleen voor

gemeenteleden maar ook voor predikanten. Met name de manier waarop Henk Jasperse vraagt om veiligheid voor predikanten is voor mij de aanleiding geweest tot het schrijven van dit artikel.

## Veiligheid voor de herder

Een predikant is een herder. Zo'n herder moet zich veilig weten. Allereerst bij God zelf en bij Jezus Christus, zijn Opperherder. En ook bij zijn collega-herders. Zeker als hij zijn vragen en moeiten met betrekking tot zijn eigen herderschap met hen bespreekt. Dan moet hij erop aan kunnen, dat zij niet meteen hun slingerstenen in de aanslag

brengen of met hun katapulten beginnen te schieten.

Een herder in Drenthe of in Palestina zal zich niet gauw bedreigd voelen door zijn eigen kudde. Maar wat dáár uiterst onwaarschijnlijk is, gebeurt helaas wel bij de kudde van Jezus Christus. Predikanten voelen zich soms bedreigd door hun kerkenraad, door gemeenteleden. Ik hoef daar nu geen voorbeelden van te noemen; er zijn er voldoende van bekend en er is genoeg over geschreven, ook in de laatste maanden.

Een predikant kan er zelf aanleiding toe geven, dat zijn eigen gevoel van veiligheid in het geding komt. Bijvoorbeeld, als hij zo (s)preekt dat de schapen in zijn stem niet meer die van de Goede Herder, Jezus Christus, herkennen. Maar het kan ook gebeuren, als hij juist wel trouw de stem van Christus laat klinken. In de kudde van Christus kunnen schapen zich tegen een herder keren, omdat zij niet langer willen horen wat hij hun namens Christus te zeggen heeft. Dan overkomt zo'n herder hetzelfde als eens zijn Opperherder overkwam: 'weg met hem!' Maar een herder die achter Christus aan wil gaan en dan het gevoel heeft vast te lopen, die heeft recht op een veilige plek. Bijvoorbeeld als hij worstelt met de vraag: wat betekenen Jezus Christus en zijn evangelie concreet voor mensen vandaag? Zo iemand moet ergens in de gemeenschap van de kerk een forum vinden waar zijn vragen veilig besproken kunnen worden. Zo bezien is de roep van Henk Jasperse om veiligheid, ook voor hem als predikant, volkomen terecht. Als die veiligheid er niet is, dan hebben wij de taak die te creëren.

## Bedreigingen voor de kudde

Het is terecht, dat predikanten veilig willen zijn. En het is begrijpelijk, dat zij zich daar soms zorgen over maken. Maar als het gaat om het thema 'predikant en veiligheid', moet er meer gezegd worden. Gebeurt dat niet, dan klinkt de op zich terechte vraag om veiligheid voor predikanten toch schril.

Herder zijn is lang niet altijd een veilig leven. De Here Jezus zegt in Johannes 10:11: 'de goede herder zet zijn leven in voor zijn schapen'. Dat kan betekenen, dat er een wolf op hem af kan komen en dat hij die niet uit de weg mag gaan (vers 12). Of, zoals David zegt (in 1 Samuël 17:34-35), een leeuw of een beer. Wie, zoals ik een paar weken geleden, wel eens zo'n beest is tegengekomen in de vrije natuur, weet dat dat beslist geen veilig gevoel geeft. Ik werd er tenminste behoorlijk zenuwachtig van. Ik voelde me helemaal niet veilig. Maar dat is niet de eerste zaak die een herder aan z'n hoofd heeft. Niet zijn eigen veiligheid, maar die van de kudde. Dat is de allerbelangrijkste vraag voor een herder: is de kudde veilig? Je zou kunnen zeggen, dat die vraag ook Henk Jasperse bezig houdt. Of zelfs, dat dat voor hem de belangrijkste vraag is. Hij constateert in de Gereformeerde Kerken een desoriëntatie, die breed om zich heen grijpt. Jong en oud hebben ermee te maken. Met andere woorden: vele schapen weten niet meer hoe ze lopen moeten. Gelovigen dreigen in de kou te komen staan, omdat hun vraag naar de concrete betekenis van het evangelie niet aan de orde komt. Jasperse vraagt zich af, wie zich bekommert om mensen die het gevoel hebben nergens meer bij te horen. Hij vraagt om hulp voor christenen, zodat zij christen kunnen blijven

### KERNREDACTIE:

DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP,  
PROF. DR. B. KAMPHUIS

### OVERIGE REDACTIELEDEN:

DR. E.A. DE BOER,  
DRS. A.L. Th. DE BRUIJNE,  
DRS. I.D. HAARSMA, DRS. P. HOUTMAN,  
DRS. B. LUITEN, DRS. K. DE VRIES,  
J. WESTERT.

### MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS E. BRINK,  
J.M. DE JONG,  
DRS C. HOKSBERGEN,  
DRS A.S. VAN DER LUGT,  
DR J. SMELIK, DRS H. VELDMAN

### REDACTIE-ASSISTENT:

H. PRINS, Meulenbeldlaan 159, 7602 XK Almelo, tel. 0546-870843. E-mail: reformatie@wxw.nl

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:  
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA Kampen.

### UITGEVER:

Print Media bv, Bedum. Technische Realisatie:  
Scholma Druk bv, Bedum.

### ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIES:

Scholma Druk, postbus 7, 9780 AA Bedum.  
Telefoon: 050 - 3013636. Fax: 050 - 3012732  
(o.v.v. Reformatie).  
E-mail: reformatie@scholma.nl  
Aanlevering advertenties in overleg.  
ING Bank: 66.30.92.620

### ABONNEMENT:

€ 47,- per jaar. Studenten € 35,- per jaar (binnenland), € 92,50,- per jaar (buitenland).  
Opzegging dient 1 maand voor het verstrijken van het lopende kalenderjaar te geschieden.

Losse nummers € 1,20 (incl. Porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij de Stichting Bralectah.  
Tel. (0521) 515946.

### ADVERTENTIES:

Prijs: € 0,45 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

en het geloof behouden. Hij vraagt om verwoording van het evangelie voor mensen van vandaag. En blijkens de reacties op zijn hartenkreet zijn er velen die zijn vragen herkennen. Die er zelf ook mee worstelen. Daarom is het goed, dat zijn vragen onontwijkbaar op ons bordje zijn neergelegd. Wij moeten samen aan de slag om er goede antwoorden op te vinden, de herders voorop. Als schapen niet meer weten waar ze lopen of wat ze eten moeten, dan hebben de herders heel wat te doen.

## Is de kudde veilig?

Als de analyse van Henk Jasperse klopt, zijn er vele schapen van de kudde van Jezus Christus in gevaar. In zo'n situatie is het hard nodig, dat zij zich in elk geval veilig weten bij hun eigen herder, hun plaatselijke predikant. Dat brengt mij bij het volgende punt.

Henk Jasperse schrijft in het Nederlands Dagblad van 27 april, dat oude gereformeerde waarheden hem alleen maar vervelen. De gereformeerde variant van het christelijk geloof is in elkaar gezakt. Zij spreekt niet meer aan, boeit niet meer en raakt ook Henk Jasperse zelf niet meer. In de huidige situatie leek het de redactie van het Nederlands Dagblad het beste onder andere deze uitspraken onder een pseudoniem, een schuilnaam, te publiceren. Wij weten alleen, dat Henk Jasperse predikant in de Gereformeerde Kerken (vrijgem.) is en dat hij tot de generatie van de dertigers behoort.

Elke zondag staan er vele predikanten van tussen de dertig en de veertig op de preekstoel. Zij lezen uit de Heidelbergse Catechismus en verkondigen dingen die als oude gereformeerde waarheden beschouwd kunnen worden. Nu is er onder al die

predikanten in elk geval één die geschreven heeft, dat de oude gereformeerde waarheden hem alleen maar vervelen. Maar vrijwel niemand weet wie die ene is. Is het dan vreemd, dat gemeentelieden zich gaan afvragen: 'hoe zit het met onze eigen dominee? Staat hij nu misschien ook dingen te verkondigen waarvan hij in zijn hart denkt: "het verveelt me: het boeit me niet en raakt me niet"?' Hoe zit het met de veiligheid van die gemeenteleden? Is de kans niet groot, dat zij zich op z'n minst afvragen, of zij nog wel veilig zijn bij hun eigen herder? Schapen moeten toch weten wat zij aan hun herder hebben. Zij moeten er volledig op aan kunnen, dat hun dominee, hun herder, van harte slaat achter wat hij hun zondag als waarheid verkondigt. Nog een vraag: ik weet, dat sommige predikanten van tussen de dertig en de veertig zich gedrongen hebben gevoeld aan hun kerkeraad uit te leggen, of zij Henk Jasperse zijn of niet. Zij voelden zich op dat moment in elk geval niet zo veilig.

Wat ik in dit verband wil beklemtonen, is het volgende. Het Nederlands Dagblad heeft ervoor gekozen de artikelen van Henk Jasperse onder pseudoniem te publiceren. Als je voor het nemen van zulke beslissingen staal, is er één ding dat de doorslag moet geven. Dat is de veiligheid van de kudde van Jezus Christus. En die veiligheid gaat voor boven het veilige gevoel van de herders.

Terecht heeft het Nederlands Dagblad geconcludeerd, dat de vragen van Henk Jasperse in bespreking moeten komen. De Gereformeerde Kerken kunnen het zich niet permitteren aan dergelijke vragen stilzwijgend voorbij te gaan. Dat is voor mij buiten kijf. De veiligheid van vele schapen van Christus staat immers op het spel. Maar als je

daarvoor de aandacht vraagt, moet je ook dat op zo'n manier doen, dat de veiligheid van alle schapen gegarandeerd wordt. Dat is volgens mij in de artikelen van Henk Jasperse en de manier waarop zij gepubliceerd zijn in onvoldoende mate gebeurd.

## Herder en herder

Ik kom tot een afronding. Wat betekent het evangelie van Jezus Christus concreet vandaag? Voor mij in elk geval ook dit: dat dit schaap met z'n manke peten, z'n soms stuurse kop en z'n soms verdeelde hart leven mag in de kudde van de beste Herder ter wereld. Sterker nog: hij mag er zelfs op een bepaalde manier als herder voorop lopen. En hij weet zich daar ook veilig. Bij de grote Herder, die zijn leven voor hem gegeven heeft. Maar ook in de concrete gemeenschap van de Gereformeerde Kerken (vrijemaakt) anno 2002. Die kerkgemeenschap met haar vleugels, meningsverschillen en discussies. Maar ook met haar belijdenisschriften en haar ondertekenningsformulier. Ik weet me daar veilig, als ik maar achter Christus aan blijf gaan. En als ik laat merken, dat het mij gaat om de veiligheid van de kudde. Dan zal het best wel eens kunnen gebeuren, dat ik me bedreigd ga voelen. Maar dat is niet erg. Ik, mijn medherders en alle schapen van Christus, wij hebben een Herder die echt alle bedreigingen aan kan.

*Dr. G. Kwakkel is hoogleraar Oude Testament aan de Theologische Universiteit te Kampen (Broederweg)*

# GODS WOORD HERBOUWT GODS HUIS

A.J. Minnema

n.a.v. Ezra 5:72

## **Twee huizen, twee profeten**

Wat komt bij ons op de eerste plaats: Gods huis of eigen huis? Waar lopen we met meest warm voor? Of: hoe gemotiveerd zijn we nog voor de zaak van de Here in deze wereld?

Heel gemakkelijk raken we ontmoedigd door de toestand in de kerk. Door tegenslag en tegenstand. Door discussie zus of discussie zo.

We raken moedeloos, ingedommeld of een beetje geestelijk verlamd door wat ons overkomt of tegenzit in kerk en wereld.

Dal is niet Gods bedoeling met zijn gemeente. Daarvoor lieft hij hen niet vrijgemaakt en teruggebracht naar het beloofde Land. Hij laat het niet op zijn beloop.

De Here zet bij die ingedutte gemeente zijn woord in. Twee profeten, Haggai en Zacharia. Met zijn woord brengt de Here de herbouw van zijn Huis weer op gang.

## **Gestaakt**

Er toen lag de bouw van Gods huis stil. 15 jaar lang. Gods gemeente durfde niet te bouwen. De druk van buitenaf was zo groot, dat de handen slap langs het lijf kwamen te hangen. Wij kunnen dat best begrijpen. De tegenstand is enorm. God begrijpt het ook. Hij weet hoe klein van inoed zij zijn en hoe klein van krachten. Dat je bij zoveel tegenstand de moed laat zakken is voor God niet vreemd.

Maar dat is wat anders dat Hij het goedkeurt.

## **Eigen huis eerst?**

De Here zelf is geen God die ergens halverwege stopt, omdat het tegen zit. Hij zal het voor mij volcindigen. In die zekerheid wil de Here zijn gemeente meenemen. Hij zet daarvoor zijn woord in. Het instrument van God om vastgelopen situaties weer vlot te trekken. Om de gestaakte herbouw van Gods huis weer op gang te brengen.

God zegt via Haggai en Zacharia niet: "Jammer jongens, dat jullie niet verder kunnen met de bouw van mijn huis." God zegt wel: "Jullie laten het er zelf bij zitten. Jullie stellen verkeerde prioriteiten. Het is bij jullie eigen huis eerst."

Mag je als berooid balling dan niet voor onderdak zorgen voor je gezin? Mag je niet zorgen dat er brood op de plank komt? Zeker wel.

"Maar wat komt er nu eigenlijk eerst voor u? Mijn huis of uw eigen huis? Mijn zaak of uw eigen zaak? Wat heeft nu je hart: het een of het ander?" Dat is Gods vraag aan zijn gemeente. Hij stelt die vraag aan mij en aan u.

## **Het tweede plan**

De Here vindt het niet goed dat zijn gemeente zijn huis op het tweede plan zet. Hij zegt dat ook heel duidelijk. Dat is even schrikken. O! Dat is pijnlijk. Au! Maar, gelukkig dat de Here dat doet.

## **meditatief**

Werkt het, dat woord van God? Zeker! Het brengt mensen in beweging. De leiders van het volk staan op uit hun lamlendigheid. Ze richten zich op uit hun dommel. Opnieuw liep Gods wekker af, klonk het woord-alarm.

Ze pakken hun spullen, trommelen de mensen op en gaan aan de slag. Want Gods woord raakte hen. Het motiveert hen. Ze komen in beweging.

## **Gods belofte motiveert**

Het meest worden de gelovigen gemotiveerd door Gods belofte. "Ik ben met u," zegt de Here. "Ik zal jullie niet in de steek laten. Ga dus in de kracht van mijn Heilige Geest aan het werk."

Met dit woord weel de Here de mensen te bewegen om het huis van God weer te gaan bouwen. Weg met de dommel! Weg met het gesomber! Wakker werken is het wachtwoord. Even wakker als de Here het is.

Gods woord rust zijn gemeente toe tot de bouw.

Heel kort gezegd: Gods woord (her)bouwt Gods huis!

Tien en nu!

(Lees ook Haggai 1:1 – 2:1 en Zacharia 1:1-6)

*Ds. A.J. Minnema is predikant van de Gereformeerde Kerk te Balkbrug*

# WITTEBROODSWEKEN IN DE WOESTIJN

B. Iuiten



*In de loop van de jaren kan er veel veranderen. Mensen zijn lang geleden eens getrouwd met elkaar. Inmiddels hebben ze veel aan hun hoofd. Ze zijn actief en belangrijk in hun werk en in de kerk. Dan ineens kunnen ze tegen de vraag op lopen: 'denk je nog wel eens aan vroeger?'*

## Vroeger 1

Vroeger? Wat was er toen? Toen waren we net getrouwd. We hadden twee zolderkamertjes, een paar oude stoelen, en een sinaasappelkistje als tafel. We hadden bijna niets. Maar we waren *samen*! Wat een mooie tijd was dat...

Nu zijn we opgenomen in de drukte van het bestaan. We vliegen van hot naar her. Laten briefjes voor elkaar achter op de magnetron.

Als dat te gek wordt, moet je nodig eens samen uit. Alles achter je laten. Opnieuw samen zijn. Net als vroeger.

## Vroeger 2

Op die manier heeft God ook z'n herinnering.

Hij heeft zijn bruid uit Egypte gehaald, en leidde haar door de woestijn. Onherbergzaam

gebied. Daar was geen welvaart en comfort. Maar ze waren *samen*, het volk en zijn God. In de woestijn was niets. En dus zat er ook niets tussen die twee in. Als het volk *zich* legerde, werden de tenten van de twaalf stammen rondom de tent van de Here gezet. De wolkkolom daarboven was blijk van Gods aanwezig-

heid. Kwam de wolk in beweging, dan brak het volk op. Zo had de bruid oog voor haar God. Ze lette op Hem en volgde Hem, waar Hij ook ging.

Ze waren samen. De Here kijkt terug als op *zijn* huwelijksreis (Jer.2:2). Echte wittebroodsweken. Als niemand weet waar je bent en je niet gestoord kunt worden, ben je er echt helemaal voor elkaar.

## Vroeger 3

Kijk zelf ook eens achterom. Hoe je als kind hebt gebeden. In alle eenvoud. Simpele woorden. Maar Jezus was alles voor je. Je hield van Hem, en Hij hield van jou. Je knielde voor je bed, en je zei dat.

Wat kan dat ver weg zijn. En weet je nog de dag van je openbare geloofsbelijdenis? Toen je 'ja' zei, en dat ook meende? Het was een hoogtepunt, je voelde je zo dicht bij God, de hemel was bijna op aarde. Wat kan dat afgesleten zijn. Voor we het weten zit er veel te veel hooi op onze vork. We haasten ons van het één naar het ander. Ons hoofd zit vol met van alles en nog wat. Wat kan het moeilijk zijn om daartussenin de stem van God op te vangen, zijn

liefde te beluisteren. Het gebeds-licven slijt uit. Weinig tijd, weinig rust. Belangstelling in Gods werk neemt af. Misschien ook wel de belangstelling in God zelf.

## Opnieuw 1

Als dit gebeurt tussen mensen, is het advies gauw gegeven. Neem tijd voor elkaar! Laat even alles vallen, ga ergens heen, laat het werk het werk, enz. *Wees gewoon weer eens samen*. Spreek tot elkaars hart. Geniet weer van elkaar. Ontdek opnieuw wie je levensgezel eigenlijk is.

Nietwaar?

Dat kost wel, natuurlijk. Je werk is belangrijk, en de plannen die je had zijn je dierbaar. Als je alles laat vallen, *komt* daar *een* streep door.

Maar je doet het. Want dit gaat boven alles uit, dat je *ci-weer* bent voor elkaar.

## Opnieuw 2

Zo doet God het ook. *Hij* zoekt de woestijn weer op met zijn volk. Dat hoeven we niet te idealiseren, het kostte de mensen bloed en tranen. De ballingschap was een straf. Uiting van Gods toorn over zoveel afstandelijkheid en ontrouw.

En toch.

In het hart van de woestijn spreekt de Heer opnieuw tot het hart van zijn bruid. Hij lokt haar naar Zich toe, met woorden van liefde (Hos.2:13).

In de woestijn raakt ze alles kwijt wat haar schoonheid bepaalde, en haar welvaart. haar toekomst en geluk. Berooid van

alles is ze eenzaam en verlaten. Maar dan ineens zijn de woorden van God weer zo waardevol en bijzonder, **meer** dan ze in tijden had gehoord. Ze krijgt oog voor zijn liefde en onverwachte trouw. 'Kiest U mij opnieuw?', wie had dat ooit kunnen verwachten?! Zo is God. Hij is liefde. Als dat niet meer doordringt, kan Hij ruimte scheppen. *Alles even weg, dan zijn we samen...*

### Opnieuw 3

Ineens wordt je leven een stuk woestijn. Soms van de ene dag op de andere. Dat zal je gebeuren. Ik zal niet zeggen, dat dat altijd samenhangt met straf. Want dat is niet zo.

Maar wel heeft de woestijn **in** je leven altijd deze bedoeling, dat God dichtbij wil komen. Dat Hij wil spreken tot je hart. Dat hij opnieuw je eerste liefde wil horen en zien. Je liefde tot Hem. Dus niet omdat je geld hebt. Ook niet omdat het je goed gaat. Zelfs niet omdat je gezond zou zijn.

De Heer kan dat allemaal even weg doen. Dat idealiseren we niet. Maar wat belangrijk is het om dan wel iets van de bedoeling te **zien**. Deze vraag op te vangen: *'heb je **Mij** echt lief?'*, desnoods zonder welvaart en voorspoed en wat je verder lief en dierbaar is. 'Heb je Mij echt lief, om Mijzelf, en niet om **mijn** gaven?'

Als de Heer veel of alles wegdoet, blijf je *over samen met* Hem. Hoe is dat dan?

Je zult de eerste niet zijn, die dan opnieuw oog voor Hem krijgt, meer dan je in tijden hebt gehad. In de woestijn, hoe moeilijk ook, kun je opnieuw wittebroodsweken beleven...

Daar is God in de woestijn op uit.

Dan lijkt het of Hij alles uit je leven wegdoet.

Maar dan was je vergeten, dat Hij alles voor je wil zijn.

*Ds. B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum*

Uw kerk  
**Beter verzekerd!**

1852 2002  
150 jaar

Verzekeren van kerken en kerkelijke gebouwen is ons vak. Al **generaties lang**. Als onderlinge verzekeringsmaatschappij houden we de premies laag. Sterker nog, we restitueren zelfs 50% (!) van de premie. Is uw kerk nog niet door Donatus verzekerd? Vraag dan vandaag nog vrijblijvend een offerte aan.

**optimale dekking  
minimale premie**

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen, [www.donatus.nl](http://www.donatus.nl)

**donatus**  
tel. 073-5221700



# PREKEN: ROEPEN TOT GEMEENSCHAP MET CHRISTUS

J.R. Douma

## achtergronden

*In de voorbije jaren is er in de bezinning op de prediking meer aandacht gekomen voor de hoorders van de preek. Wie zijn zij? Hoe moeten we hen zien? Hoe kunnen we de preek zo op hen afstemmen dat de boodschap ook werkelijk landt? Aan die bezinning op de hoorder van de preek heb ik zelf ook een bijdrage geleverd door de uitdrukking 'aangevochten Godzoeker' te introduceren. Dat is me door velen lief in dank afgenomen. Je kunt de belijdende gemeente toch niet typeren als een verzameling aangevochten Godzoekers? In dit artikel wil ik daar graag een aantal opmerkingen over maken.*

### God zoeken

Het heeft mij steeds wat verbaasd dat er bij het geven van kritiek op de formulering 'aangevochten Godzoekers' weinig pogingen werden gedaan om te peilen wat ik daar nu precies mee bedoelde. Ik kan me goed voorstellen dat de uitdrukking, wanneer die wordt los-gelezen uit mijn verhaal, vragen oproept. Bij een Godzoeker gaan de gedachten al snel richting notoire twijfelaars of moderne theologen die eigen zoekplaatjes van God ontwerpen. Maar wie mijn verhaal over het 'God zoeken' leest, wordt allereerst meegenomen naar die oer-bijbelse uitdrukking die we zowel in het Oude als het Nieuwe Testament tegenkomen: God zoeken. Over deze zoek-beweging zeg ik ook: 'Ik zoek God omdat ik door Hem gevonden ben.' Daar begint het dus: bij God die mij gevonden heeft.

### Aanvechting

Ook de term aanvechting in 'aangevochten Godzoeker' riep nogal wat reactie los. Hoezo aanvechting? We hebben in de kerk toch met een *belijdende* gemeente te maken? Ik vind dat een vreemde tegenstelling. Ons meest gebruikte belijdenisschrift, de Heidelbergse Catechismus, is juist geschreven met het oog op aangevochten christenmensen. Niet *voor* niets wordt er direct in het begin, in Zondag 1, gevraagd naar de enige troost. En troost (*consolatio*) is in de taal van de Reformatie altijd het antwoord op de aanvechting (*tentatio*). De aanvechting waarover de Catechismus spreekt is dan ook heel **wat** breder dan alleen maar: twijfel vanwege de Godsverduistering of het hebben van het gevoel dat God de Afwezige is. In 'Preken en horen' is dat allemaal ook na te lezen.

*Schets van een geheroriënteerde preekvisie*

- \* Christocentrische prediking
- \* Spirituele christologie
- \* De preek stemt van Christus
- Preken: roepen tot gemeenschap met Christus
- \* De prediker: passie voor Christus

### Godsverduistering

Wel ben ik me ervan bewust dat ik in mijn dissertatie over dit thema veel te kort ben geweest. Daar heb ik te gemakkelijk de situatie van de hoorders in de kerk gebracht op de noemer van Godsverduistering en secularisatie. Een zin als 'En daarom komt de huurder 's zondags naar de kerk om opnieuw te horen dat de als Afwezige ervaren God wel degelijk de God van *zijn* leven' is veel te eenzijdig.

Voor de uitdrukking 'de aangevochten Godzoeker' zal ik dan ook niet door het vuur gaan. Ze roept blijkbaar te veel misverstanden op om een vruchtbare rol te kunnen spelen in het gesprek over de prediking. Laten we die uitdrukking dan maar vergeten. Maar één ding moeten we niet vergeten. De secularisatie, in de betekenis van onmacht en onwil om met de levende God om te **gaan**, zit veel dieper in onze kerken dan we voor waar willen hebben. Met name ook die onmacht, die vaak naar buiten komt in de vorm van des-

oriëntatie, in het kwijtgeraakt zijn van zekerheden. in het Iecg-gelopen zijn van de belangrijke woorden van het geloof. De discussie rond 'Henk Jasperse' heeft dat in elk geval aan tiet licht gebracht. En daarom moet ook het thema van de aanvechting hoog op de agenda van de gereformeerde prediking en het nadenken daarover slaan. Spelen de aanvechtingen in onze spiritualiteit en prediking niet een veel te kleine rol? Mag het zinvol heten om te discussiëren over de vraag of de term 'Godsverduistering' wel deugt, als de zaak die daarmee wordt aangeduid levensgroot en levensbedreigend aanwezig is in de kerken?

## Herkenning en relevantie

In de discussie naar aanleiding van mijn dissertatie en de artikelen die gebundeld zijn in 'Preken en horen' werd ook ernstig gewaarschuwd tegen te veel aandacht voor herkenning en relevantie. Gaan we zo niet teveel in op de hoordersverwachtingen? Ik erken dat dat gevaar bestaat (hoewel we niet moeten vergeten dat hoordersverwachtingen niet per definitie illegitiem zijn: de Geest is tenslotte ook aan de gemeente gegeven). Maar het signaleren van een gevaar op de weg betekent nog niet dat je die weg niet moet gaan. Het gevaar van bijvoorbeeld te veel exegese in de preek is dat het een afstandelijk betoog wordt. Moeten we dus niet meer exegeteren? Het gevaar van te veel aandacht voor de hoorder is dat de preek een verhaal wordt dat naadloos aansluit bij de hoorderwerkelijkheid terwijl het evangelie in veel opzichten een 'vreemd Woord' is. Moeten we dus geen aandacht aan de hoorder hecsteden?

Natuurlijk wel. En er is gelukkig ook niemand die beweert dat dat niet nodig zou zijn. Daarom zijn

ook de thema's van herkenbaarheid en relevantie van de Woordverkondiging van essentieel belang om te doordenken. Theologisch geldt in elk geval: de bijbel is per definitie relevant, omdat de Heilige Schrift het Woord van God is waarmee Hij ons aanspreekt. Dit theologische uitgangspunt moet vervolgens ook worden doorvertaald naar de concrete preekpraktijk. En dan gaat het er niet om dat er in de preek aardige verhalen worden verteld en leuke voorbeelden worden gegeven. Nee, dan gaat het erom dat de predikant laat zien hoe dit Woord van God dat via de preektekst naar de gemeente toekomt concreet wordt in het dagelijkse leven van de hoorders. Daar zitten talloze hoorders op te wachten. En dat is volkomen terecht.

## Trimp

Maar laat ik nu de draad weer oppakken van mijn schets van een geheroriënteerde preekvisie. Wat betekent temidden van deze homiletische thema's een her-nieuwde concentratie op Christus en de gemeenschap met Hem? Voordat ik daar zelf iets meer over zeg, laat ik prof. dr. C. Trimp aan het woord. In een opstel met de titel 'God brengt de mens ter sprake' (gepubliceerd in: A. Knevel (red.), Bevin-delijke prediking. Kampen 1989, blz. 104-109) brengt hij hierover fundamentele zaken naar voren. Zaken waarvan ik me wel eens afvraag: Is dit wel voldoende geland in de gereformeed-vrij-gemaakte kerken en in de praktijk van de vrijgemaakte prediking?

Trimp zet zo in: 'Vraagt iemand dus: komt in de Christus-prediking de mens eigenlijk wel voor?, dan kan dat toch eigenlijk nauwelijks een vraag heten.' En even verder zegt hij: 'Mocht er

ooit prediking plaatsvinden, waarin de mens geen kans krijgt zichzelf te herkennen, dan kan zulke prediking op de naam 'verkondiging' nauwelijks aanspraak maken – hoeveel solide uitleg van de tekst zij ook zou mogen bevatten.' Het thema van de herkenning staat dus al meer dan een decennium op de homiletische agenda!

## Christus en ons hart

Trimp werk zijn stelling vervolgens in vier richtingen uit, die ik hier illustreer met enkele treffende citaten.

*Christus-prediking 1. onthult her-verzet van het mensenhart.* 'De armetierigheid en kleinzieligheid van ons bestaan zullen in het licht van Christus' machtig Woord aan het licht komen, zoals Christus Zelf mensen ontdekt aan zichzelf: de zelfgenoegzame wetgeleerde, de rijke jongeling, de zelfvoldane rijke dwazen. Echte Christus-prediking zal ons doen verstaan, hoe weinig het Evangelie ons leven nog heeft aangeraakt en vernieuwd, hoe weinig liefde er in ons hart ontstoken is, hoe weinig vuur er brandt in ons hart voor de zaak van Christus in de wereld.'

*Christus-prediking 2. brengt de tegenstem van het hart ter sprake.* 'In het hart van de mens leeft ook tegenspraak tegen de goede boodschap, tegenspraak die vaak gevoed wordt vanuit diepe lagen van de menselijke persoon en omhoog komt uit diep verdriet, uit zware menselijke problematiek. In de prediking mogen wij die realiteit niet negeren, wij mogen er niet overheen kijken of haar met grote woorden overstemmen. Sterker gezegd: het is van grote betekenis, dat deze tegenstemmen in de prediking hoorbaar worden. Dan werpt de preek de echte vragen op, vragen



die opkomen in het hart van de mens ten overstaan van Gods beloften en geboden. De reële vraag heeft in de prediking voorrang op het normatieve antwoord.'

*Christus-prediking 3. geeft beziel-  
ling aan dat hart.* 'In de prediking komt de levende Christus naar ons toe en Hij werkt aan ons en in ons door zijn Heilige Geest.' 'Een mens kan zijn levensblijdschap vinden in het heiligen van zijn leven voor God, terwijl hij beseft uit zichzelf daarvoor geen enkele aanleg te bezitten. (...) Op die wijze werkt de Geest in ons leven. De Bijbel noemt dat de vrucht van de Geest (Gal. 5:22). In de prediking moet daarom mees gezegd worden dat deze vrucht in ons leven behoort te zijn. De rijkdom van dat leven met God mag ook beschreven en aangeprezen worden. Er mag ook opgeroepen worden tot een persoonlijk en gemeenschappelijk bezig zijn met deze dingen. Er moet gewaarschuwd worden, wanneer men in eigen leven nooit iets van deze vreugde in het leven met God ondervindt. De prediking is er om aan de leden van de gemeente ook op dit punt leiding te geven.'

*Christus-prediking 4. roept weerklank op in het mensenhart.* 'De Heilige Geest wil de menselijke ziel – met al haar verzet, haar vragen en problemen – maken tot klankbodem van de hoge tonen van het Evangelie. (...) De Heilige Geest is in staat de hoge tonen van het Evangelie door de menselijke ziel te weerkaatsen. Wat uit de mond van de prediker komt, komt op allerlei manieren terug, omdat de woorden weerkaatst en vermenigvuldigd worden in de harten van mensen.' 'De weerklank van het Evangelie zal bij ieder mens een eigen intonatie dragen. Die weerklank vormt zich in zeer persoonlijke

situaties en ieders gevoel spreekt op duidelijke wijze mee.'

## Roeping

Mee op basis van het voorgaande zou ik Christocentrisch preken willen omschrijven als: 'roepen tot de gemeenschap met Christus'. Ik ontleen deze uitdrukking aan 1 Korintiërs 1 vers 9: 'God is getrouw, door wie gij zijt geroepen tot gemeenschap met zijn Zoon Jezus Christus, onze Here.'

Nu kun je de prediking mei veel bijbelse woorden omschrijven: bedienen, verkondigen, uitroepen, aanzeggen enzovoort. Zou het niet heel vruchtbaar zijn om ook dat fundamentele bijbelse woord 'roepen' in het centrum van de homiletische aandacht te plaatsen? Preken is niet alleen een afkondiging van een stand van zaken. Preken is niet alleen als heraut het evangelie uitroepen. Preken is niet alleen bediening van het Woord. Preken is ook: 'roepen'. In de prediking klinkt Gods roepstem.

## Gehoorzaamheid

Roepen is daarbij meer dan een constatering. Roepen is iets krachtigs. Het is het krachtige, belovende spreken van God, dat vraagt om gehoorzaamheid. Als God roept, gebeurt er wat. We zien dat ook geïllustreerd in de evangeliën als Christus zijn discipelen roept om Hem te volgen. Die roeping vindt niet plaats op basis van wat Jezus in de geroepen ziet. Roeping sluit niet aan bij onze mogelijkheden maar bij Gods mogelijkheden. In het roepen klinkt Gods krachtige en scheppende stem in ons leven.

Zijn onze preken niet te vaak een goede uiteenzetting van een bijbelgedeelte met vervolgens

een appel (als dat appèl al komt)? Zouden onze preken niet veel meer appellerend moeten zijn, staan in de toonsoort van de roeping? Want de levende Christus wil roepend ons leven binnenkomen, elke preek opnieuw. Hij roept ons tot een relatie.

## Relatie

Jezus wil met ons in relatie leven. Hij wil gemeenschap met ons hebben. In preken waarin Christus sprekend naar ons toe komt worden we geroepen tot die gemeenschap met Hem. In die gemeenschap ontvangen we de verzoening van onze zonden door zijn bloed. In die gemeenschap leren we ook om te leven als navolgers van Christus. Het vernieuwende werk van zijn Geest krijgt gestalte in onze levens. En we leren ook wat het betekent om te delen in zijn lijden. Want dat hoort er ook helemaal bij. Christus volgen, leven in gemeenschap met Hem, omvat ook het kruisdragen en de zelfverloochening. 'Want hiertoe zijt gij geroepen, daar ook Christus voor u geleden heeft en u een voorbeeld heeft nagelaten, opdat gij in zijn voetschappen zoudt treden' (1 Petrus 2:21).

## Hoorder

Als ik nu opnieuw iets zou schrijven over de vraag: 'Wie is de hoorder van de preek?', dan zou ik dat dus anders doen dan ik gedaan heb. Ik zou meer woorden gebruiken dan alleen 'aanvechting' en 'God zoeken'. Ook uitdrukkingen als bijvoorbeeld 'geheiligd in Christus', 'gerechtvaardigde zondaar' of 'door God geliefd schepsel' zouden gebruikt worden.

Maar heel veel nadruk zou ik nu vooral leggen op de hoorder als geroepene: ieder die zich begeeft

onder de prediking van het Woord, gedoopt of ongedoopt, belijdend gemeentelid of buitenstaander. hoort in de prediking de roepstem van Christus. Hij roept ons tot de gemeenschap met Hein.

En weet u, leven in de gemeenschap met Christus, verbonden zijn met Jezus, dat is eindeloos concreet en praktisch en relevant. Want Jezus heeft wat te zeggen over alles in je leven. Leven met Christus, dat maakt verschil. Als je werkelijk luistert naar zijn roepstem, verander je in een rank. **Hij** is de Wijnstok. Zijn leven wordt mijn leven. Zijn kracht wordt mijn kracht. Zijn verwachtingen worden mijn verwachtingen. Zijn wijsheid wordt mijn wijsheid. Zijn gerechtigheid wordt mijn gerechtigheid. Zijn aanvechtingen worden mijn aanvechtingen. Zijn toekomst wordt mijn toekomst.

*Dr. J.R. Douma is predikant van de Gereformeerde Kerk te Beverwijk*

## **N** nieuw uitgekomen

*We kondigen hier kort enkele nieuw uitgekomen boeken aan. Mogelijk komt ons blad in een bredere bespreking op één of meer titels nader terug.*

*Inspirerend leiderschap* door drs. W. Dekker e.a.

De tijd waarin de werkgever een autoritaire baas was, ligt ver achter ons. De maatschappij is veranderd, en daarmee ook de rol van de leider. Gezag en gezamenheid zijn woorden die nauwelijks nog een functie hebben, tenminste, niet op de werkvloer. Leiderschap heeft een andere invulling gekregen. Het is dienend geworden, en moet inspirerend zijn. Deze ontwikkeling is ook aan de kerk met haar mondigende leden niet voorbijgegaan. Deze brochure (nr. 46 in de GSEV-reeks) bevat een afwisselende bezinning op het moderne leiderschap. Wat zegt de Bijbel erover? Wat kunnen we leren van Christus als dienende leider? Ook wordt gekeken naar de praktijk: hoe inspireert een leidinggevende zijn of haar medewerkers, zodat ze op een verantwoorde wijze kunnen werken? En wat zijn de ervaringen met zelfsturende teams of taakgroepen? Verder interviews met een aantal christelijke leidinggevendenden, die vertellen hoe zij met problemen en uitdagingen omgaan. De bundel besluit met een dringende oproep aan christenen in Nederland om werk te maken van bijbels gefundeerd leiderschap.

**Uitgeverij De Vuurbaak** Barneveld, Rh blz.

*Dwing hulle om in te kon?; 'n inleiding tot die beoordeling van die narratiewe preekvorm'* door J. van der Linden

Een Zuid-Afrikaans hoekje erbij deze keer. En wel van een student aan de 'Tenlogiese Skool' in Pretoria. Het boekje wil een beoordeling zijn van de 'narratieve preekvorm', een manier van preken die de laatste jaren behoorlijk opgang heeft gemaakt. We leven in een tijdperk van de media en de communicatie. We kijken naar TV die ons deel laat nemen aan tal van verschillende verhalen. Steeds meer is onze wereld gericht op wat zichtbaar is en waarin de mens betrokken kan zijn. Menselijke ervaringen en betrokkenheid staan als focuspunten vooraan. De narratieve preekvorm wil rekening houden met die kenmerken van onze tijd. Van der Linden bespreekt eerst het ontstaan en de wortel van de narratieve theologie en homiletiek. Daarna kijkt hij kritisch naar de narratieve preekvorm en wat dat inhoudt.

De brochure wordt uitgegeven door **Riemer & Walinga** in Ermelo en Groningen en kost 9 euro.

# Zin in eeuwig leven: verrukkelijk!

E. Brink



Opnieuw geloven

*verlangt er nu naar eeuwig leven? Eeuwig leven, daar komt geen einde aan, Existentie zonder end. Is dat eindeloze wel zo aantrekkelijk? Onbeperkt, niet te overzien. Een eindeloos leven, is dat niet uitzichtloos? Raak je niet de felen de tijd kwijt? Zal het volmaakte 'op den duur' niet vervelen? Is het eigenlijk nog wel spannend? Als alles hoogtepunt is, zijn er toch geen hoogtenpunten meer, laat staan dieptepunten. Werkt dat niet enorm vervlakend? En wat valt er nog te ontdekken, als je alles al weet? Deze vragen worden misschien niet zo vaak uitgesproken. En als het wel gebeurt, krijg je al snel te horen: denk er maar niet te veel over na, Maar ze kunnen zich schuilhouden op de bodem van ons hart. Ze verraden onbegrip en misverstand. En wat meer is: ze doen het verlangen naar eeuwig leven tanen. Er zijn nog veel meer reserves op te noemen: hoeveel is er nog te herkennen van deze aarde? Zullen we niet missen wie en waar we hier aan gehecht zijn? Het lijkt wel alsof we er in de nieuwe wereld op achteruitgaan. Muur als God iets nieuws maakt, gaan we er nooit op achteruit.*

## Het leven zelf

Vaak wordt 'eeuwig leven' voorgesteld als een lijn die na dit leven verder wordt doorgetrokken tot in het oneindige. De eeuwigheid begint in het hiernamaals. Maar 'eeuwig leven' begint niet in het hiernamaals, het is er in het hier en nu. Het bestaat ook niet op zichzelf, als losstaand gegeven. Gods Zoon heeft dat duidelijk gemaakt, toen Hij sprak: dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen (Joh. 17:3)! Eeuwig leven geven is niet anders dan het verlenen van een

levende kennis. Daarvoor is Hij ook naar de aarde gekomen. Tlij bracht 'eeuwig leven' op aarde door mensen weer bekend te maken met zijn Vader, de enige echte God. Dat is ook meer dan besef van zijn aanwezigheid brengen. Het is in relatie brengen. Hij zorgde weer voor de aansluiting op de Bron van leven. Mens, ken je Schepper, weet waar je vandaan komt. Als je Hem niet kent, mis je maar niet iets. Je mist Iemand. Zonder Hem is het geen leven! Eeuwig leven, dat is dus niet boven de tijd en van alles en nog wat ver-

heven zijn: dat is pas zweverig. Eeuwig leven is het eigenlijke, volle, intense, échte, op God betrokken leven. Leven met Christus, dat is pas leven. Hij is het Leven zelf (Joh. 14:6; Joh. 11:25).

Door hoeveel mensen wordt dit niet heel anders beleefd? Zij kijken wat meewarig naar meelevende christenen of ze wel van het leven genieten en zich niet te veel ontszeggen. En men roept: 'Beleef het hier en nu, lever jezelf niet in, maar leef je uit. Je leeft maar een keer!' Maar wie grijpt naar het eeuwige leven (1 Tim. 6:12) - omdat hij of zij dooie God gegrepen is - die heeft alle tijd tot in eeuwigheid. Het hangt niet af van het hier en nu, alles hangt af van God, die leven in Zichzelf heeft en nog veel tegoeed houdt. Alles hangt af van Christus. Hij is het begin en het einde, Hij is het helemaal. Alle dingen hebben hun bestaan in Hem (Kol. 1:17).

## All-in

Wel eens gemerkt dat spreken over eeuwig leven vaak gaat over het voortbestaan van mensen? Het Evangelie van de nieuwe wereld beperken we tot het goede nieuws voor de mens. Maar God opent onze ogen ervoor, hoezeer wij als mensen verbonden zijn met de wereld waarin wij leven. Het is egocentrisch van ons, wanneer wij de redding alleen op onszelf betrekken. Terwijl de totale schepping door ons toedoen ook nog eens is onderworpen aan de vruchteloosheid

(Rom. 8:20). Overleden in de hof van Eden: de oceanen, de lucht, de dieren en de planten. De ganse schepping lijdt iedere dag onder ons misbruik en onze vervuiling. Horen wij het kreunen en steunen van de schepping (8:22)? Verlangen wij naar de bevrijding van de flora en de fauna die zoveel onder ons te lijden hebben? Paulus vraagt alle aandacht voor de schepping in zijn geheel: in al haar delen, inclusief onszelf. Wij worden niet uit de schepping, maar met de schepping verlost. De *schepping* als geheel wordt verlost: all-in. Al onze verzuchtingen, wat ons mensen kneust, kwetst en verwondt, Paulus noemt liet in één adem mei de schepping die lijdt. Maar het zijn de pijnscheuten die aan de vernieuwing voorafgaan! Wij verwachten een nieuwe schepping, compleet met alles erop en eraan. Wij zijn in verwachting van een tweeling: een nieuwe hemel en aarde.

## Niet overnieuw

God, de Schepper van deze wereld, is ook de Architect van de nieuwe. Hij blijft ook daarin Zichzelf. Deze wereld met zijn afwisselende landschappen, zo veelkleurig als maar **kan**. Boeiend, verrassend, imponerend, met ongekennde perspectieven. Immers van zijn troon klinkt: Ik maak alle dingen nieuw (Op. 21:5)! Alleen, alle dingen nieuw maken betekent *niet* helemaal overnieuw beginnen! Alles wat God geschapen heeft, is goed en niets daarvan is verwerpelijk (1 Tim. 4:4)! De Schepper van hemel en aarde gooit het oude niet **weg**. Wij zouden ook worden weggeworpen als oud vuil. De Schepper maakt uit het oude nieuw. Zo goed als nieuw. Niet spiksplinternieuw, maar gloednieuw, want het vuur gaat erin (2 Petr. 3:10). Geen inwisseling van **oud** voor nieuw, maar volledig

herstel. De schepping is geen huls die weggeworpen wordt, maar een begin dat voleinding vindt. Geen vernieling dus, maar totale vernieuwing. Geen andere schepping, maar een bevrijde schepping.

'Ik maak alle dingen nieuw', dat geldt voor deze aarde. *Deze* oude aarde heeft toekomst. Er staat heel wat op het program voor deze aarde. Ik durf dat te zeggen, omdat *alle* dingen door het Woord geschapen zijn (Joh. 1:3). En dan hebben we het over de Zoon van God. In Hem zijn alle dingen geschapen. En **Hij** heeft aan het kruis *alle* dingen met Zichzelf verzoend, hetzij wat in de hemelen is, hetzij wat op de aarde is (Kol. 1:16-20).

Deze aarde waarop we wonen. De hemel begroet ons in de steile bergen, koele meren, halmen op de akker en de bloemen op het veld. Deze aarde van de mooie kant bezien, met zijn mooie luctiten, schitterende vergezichten, uitgestrekte velden, indrukwekkende bergketens, boeiende taferelen, heerlijke muziek, prachtige literatuur, verrukkelijk eten en drinken, boeiende relaties, mooie mensen... Maar ook deze aarde van de lelijke kant bezien: de vervuilde luchten, de belemmerde vergezichten, de massagraven, de gebroken relaties, de verkrachte muziek, de vunjige literatuur. Geen algehele vernietiging, maar totale vernieuwing. Onvoorstelbaar, verblindend mooi moet dat worden! Deze geteisterde aarde, **z6** nieuw vergeleken bij vroeger, dat aan wat vroeger was, niet meer gedacht zal worden (Jes. 65:17). Want God overtreft zijn aloude werk. Onovertroffen!

## Radicaal vernieuwd

Komen we dan in een soortgelijke wereld terecht als deze? Als

we door die nieuwe wereld gaan met open open en open oren, treffen we dan vergelijkbare steden aan met zijn aloude centra en musea, kathedralen en al zijn bouwwerken? Zouden de mooiste kunstwerken die deze wereld voortbracht, bewaard blijven? Maar hoe kan dat worden verenigd met wat Petrus aankondigt, dat heel de schepping wordt prijsgegeven **aan** het vuur! De huidige wereld gaat in vlammen op. En dat kan moeilijk onderdeel zijn van een louteringsproces, waar op wonderlijke manier alleen de zonde wordt uitgebrand. Want de woorden die Petrus gebruikt, slaan duidelijk op een verzengende hitte die alles zal verteren (2 Petr. 3:10). Alles wordt tot de grond toe afgebrand. Gods oordeel inoet wel zo ingrijpend zijn. Dit vanwege de enorme schade die de schepping door de zonde heeft opgelopen.

Maar hoe kan dat dan samengaan met de woorden van Paulus in Romeinen 8? Is dat niet tegenstrijdig? Wanneer we hem horen, verwachten wij niet een vergaan van de schepping, maar bevrijding. En we verwachten toch niet een tweede schepping, alsof God helemaal overnieuw begint, zelfs teruggaat tot voor het begin? De toekomst van deze aarde hangt helemaal aan Gods belofte. Zie, ik maak alle dingen nieuw! Niet: in de zin van een renovatie van het **bestaande**, of een restauratie van **wal** in **verval** was, laat staan een reparatie van wat beschadigd is. Hel is meer dan dat: Ik vernieuw alle dingen! Hij maakt alle dingen nieuw, fundamenteel anders. Alleen, is het geen afdanken van het oude. God **begint** niet helemaal opnieuw. **Hemel** en **narde** ondergaan wel een complete gedaanteverandering. Want onder de condities van onze oude wereld zal nooit een **nieuwe** ontstaan. Nieuw leven komt

ter wereld! Geheel nieuw, in vergelijking met de ons bekende schepping. De eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbijgegaan (Op. 21:1). Het oude, zoals wij het nu kennen, is verdwenen!

## Herboren gaven

Maar al die cultuurschatten. Is dat niet jammer? De muziek van Bach, de schilderijen van Rembrandt, de kathedraal van Vezelay, grootse monumenten. Wat gaat er dan al niet verloren? De eerste dingen zijn voorbijgegaan. Al deze dingen horen bij deze wereld. Ze hebben ook hun zin en waarde voor deze wereld. Ook in hun waarde voor de eer van God. We moeten de zin van kunst en cultuur niet zoeken in de eeuwigheidswaarde, maar in hun betekenis voor deze wereld. Evenals ons huwelijk en ons beroep geen eeuwigheidswaarde behoeven te hebben, om toch heel zinvol te zijn! Alles wat pas-sé is, hoeft niet tevergeefs te zijn.

Maar begint juist hier niet het gevoel van vervreemding te bestaan? Wordt hierdoor juist niet het verlangen ingehouden? Dat hoeft helemaal niet. Zou de Schepper niet alle gaven die Hij eens in zijn schepping heeft gelegd, opnieuw tot ontwikkeling laten komen? Van schilderkunst tot muzikale composities, van bouwkunst tot beeldende kunst. De gaven van de muziek. Laat de nieuwe composities maar horen. De gave van het woord. De taal is daar vast veel rijker. Allerhande gaven zullen heus niet worden geruimd. Integendeel, die zullen nu ten volle tot ontplooiing komen. En alle gaven die nu nog begraven liggen, zullen als herboren tevoorschijn komen. Waar je nooit aan toe kwam, of wat er tot nu toe nooit uitkwam. Echt gaaf, want het komt er allemaal uit. En het kan nooit meer stuk.

## Speculatie of verlangen

Is het gevaar nou niet groot dat je gaat speculeren? Als toch in geen mensenhart kan opkomen hoe geweldig het daar is, wat voor zin heeft het dan daarover na te denken? Het is immers totaal anders. Je probeert je er iets van voor te stellen. Zullen er meerdere dimensies zijn? In welke relaties zul je tot elkaar staan? En met dat je eraan begint, merk je hoe beperkt je voorstellingen zijn. Het kan niet anders dan dat je met beperkingen wordt geconfronteerd. Maar al te grote waarschuwingen voor speculaties kunnen het verlangen ook de kop in drukken en de verwachting doen tanen. Dat zou ondankbaar zijn en het geloof-senthousiasme uitblussen. God heeft niet over de nieuwe wereld gezweven. Hij heeft de verwachting zelf gewekt.

Onze verlangens - wat zijn ze nog armzalig en armetierig. De grootste opwindning moet nog komen. De dauw van de jeugd, de weg van een man bij een jonge vrouw, het ervaren van een geboorte, de zonsopgang boven de bergen, de waterval die langs de rotswanden klatert. Dit alles is haast vervelend, vergeleken bij wat te wachten staat. Daar ziet de blinde wat geen oog heeft gezien, maar waarvoor wij allen blind waren. Daar ervaart het verlamde hart wat in geen mensenhart is opgekomen! Omdat God alles in allen zal zijn. Alleen God weet hoe oneindig heerlijk de nieuwe aarde zal zijn. De Schepper weet alles en Hij weet alles tegelijk, Hij is de Eeuwige. Hij weet hoeveel er voor een mens te ontdekken zal zijn én blijven, wanneer deze mag heersen met Christus (Op. 22:5). Die nieuwe wereld, daar raak je nooit op uitgekeken en nooit over uitgepraat. Omdat ze sprekend lijkt op God. Onnoemelijk

veelzijdig. En bij alle onzekerheid, één ding is zeker, wij zullen niet vergoddelijken, we worden nooit schepsel af.

## Verbinding met voorheen

Verschil zal er zijn en blijven tussen mensen onderling. Er zal een oneindige variatie zijn in Gods rijk. Dat blijkt al uit de nieuwe naam die Christus ieder toezegt (Op. 2:17). Niemand wordt in hetzelfde patroon geperst. Je staat op, met alles wat je bent geweest, verlost van al het verderf dat erin stak. Maar wat gebeurt er met al het goede dat God hier op aarde in je heeft uitgewerkt? Heeft dat ook eeuwigheidswaarde? Wat gaat mee over de drempel van de eeuwigheid? Dat er iets mee gaat, blijkt duidelijk: gelukkig zij die in de Here sterven, hun werken volgen hen na (Op. 14:13). Maar wat er meegaat, zal ook door het vuur heen gaan (1 Kor. 3:10-15). Wat uit liefde voor Christus gedaan is en door zijn Geest is bewerkt, zal voor eeuwig bestaan (1 Kor. 15:58). Hoe God dat plaats laat vinden, blijft een grote verrassing.

Christus heeft het ook over het loon in de hemel (Mat. 5:12; 19:29). Is dat eeuwige leven zelf het loon, of worden de werkzaamheden en activiteiten in dienst van de Here op aarde nog eens extra beloond? En blijkt daaruit onderscheid van meer of minder, hoger of lager op de nieuwe aarde? Zodat de een met een kroon loopt en de ander zonder? Komt daarin ook uit dat vele eersten de laatsten zijn en vele laatsten de eersten? En wijzen de talenten ook niet in die richting? Worden wij daar wat God hier van ons heeft kunnen maken? Dat er beloond wordt, kan niet ontkend worden. Maar zeker niet om prestatiezucht of dwang hier te bevorderen. God

beloont uit genade, dat is naar totaal andere maatstaven dan wij hanteren. Het zal in elk geval geen jaloezie in de hand werken en al evenmin op de nieuwe aarde de scheve gezichten kweken, maar alleen dienen tot meerdere glorie van Hem. Zijn Geest heeft dit alles in zijn mensenkinderen uitgewerkt (Op. 19:8). Hij bekroont zijn eigen gaven.

## Transparant

Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen. Dat geldt ten volle op de nieuwe wereld, als de kennis van de Here de hele aarde zal vervullen (Jes. 11:9). En dit is het heerlijkst: ten volle kennen zoals ik zelf gekend ben (I Kor. 13:12). Kennen van God, van de ander en van zichzelf: dat is pas leven. Kennen is leven.

Daarmee worden alle vragen of we elkaar zullen herkennen en dergelijke, gigantisch gerelativeerd. Wat een beperkte blik is dat. Wanneer je elkaar zult kennen zoals je elkaar nog nooit hebt gekend! Zelfs in de meest intieme verhouding op deze aarde was dat niet haalbaar. Al heb je elkaar een leven lang gekend. Hier blijft het kennen van elkaar zo onvolkomen, zo beperkt. Maar daar is het werkelijk transparant, waar mensen hier zo naar kunnen verlangen. Eindelijk gekend te worden zoals je bent, raak getypeerd, helemaal geaccepteerd in het allereigenste en het meest unieke. De relaties zijn open, niemand lieft meer iets te verbergen. Zonde en schaamte zijn verdwenen als sneeuw voor de zon. Kennis wordt volkomen, rijker, dieper, zuiverder, intensiever. Niemand blijft op zichzelf. We raken wel het huwelijk, maar niet de sociale omgang kwijt. We krijgen het juist terug als nooit tevoren. Je wordt opgenomen in een ontelbare mensenmenigte, zonder echter in de massa te ver-

dwijnen. Ieder behoudt zijn eigen plaats binnen het grote geheel. Maar je wordt nooit vreemde voor elkaar, er is een hechtere band dan er ooit op de oude aarde heeft kunnen bestaan. Eeuwig zullen we leven in de gloria? Want we zullen elkaar ontmoeten in Christus. Ten diepste is dat de levende kennis: de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, vervuld tot alle volheid van God (Ef. 3:19).

## In Christus

Het loopt uit op zien van de onzienlijke (I Tim. 6:15v). Van Gods majesteit wordt niets afgenomen of ingeleverd. Heerlijk en majestueus is Hij. Niemand kan tot Hem doordringen. Niemand kan ooit tegen Hem op. Nu is zijn majesteit nog dodelijk. Tenzij Christus voor ons in zal staan. Maar Hij zal Hem doen zien en de toegang tot Hem verlenen. Hij en niemand anders zal de toegang openen tot God, die een ontoegankelijk licht bewoont. We zullen God niet kennen dan via zijn eigen Zoon. Hij alleen geeft zicht op zijn Vader.

Dat is het allermooiste, het rijkste. De Here zien, in al zijn glorie, majesteit en macht. De uitstraling van zijn heerlijkheid. Vele malen heerlijker dan de gouden straten, paarden poorten en een zee van kristal. Het is niet meer dan een benadering van Gods glorie. Maar er is een werkelijkheid die eraan beantwoordt! Die straalt af van alles wat Hij heeft gemaakt. Nu al in deze wereld die zo verduistert is en verdonkeremaand wordt. Waar de schaduw van dood en verderf overheen hangt. Wat gebeurt er als die doodssluier ervan af wordt gehaald? Het wachtwoord is heerlijkheid. Een en al heerlijkheid van Gods aanwezigheid. Onbeschrijflijk heer-

lijk.

Gods heerlijkheid straalt ook in zijn godheid. God zelf zal bij hen zijn (Op. 21:3). Nadat de Here zelf tegemoetgekomen is om met Hem te zijn (1 Tess. 4:17). Met Christus zijn, dat is verreweg het beste (Fil. 1:23). Hij zal alle tranen van de ogen afwissen. Ze worden niet weggewuifd, maar afgewist. Het leed is gewogen! Hun bloed, hun tranen en hun lijden zijn kostbaar in zijn oog (Ps. 72). De tranen zijn geteld (Ps. 56). De complete ravage van de zonde in mensenlevens, wie gaat dat herstellen? De gapende wonden, wie kan die genezen? Dat verschrikkelijke lijden, wie geeft daar een bevredigend antwoord op? Wie tilt mensen daarboven uit? Ik weet, daar staan de bomen tot volkomen genezing van heel volkeren (Op. 22:2). Ja, maar wie doorbreekt het duister....

En de stad heeft de zon en man niet nodig, dat die haar beschijnen, want de heerlijkheid van God verlicht haar, en haar lamp is het Lam (Op. 21:23)! Christus straalt die heerlijkheid uit. Wij ontmoeten de Vader in de Zoon door de Geest. Christus legt zijn vlees en bloed niet af. Hij draagt de overwinningstekens van zijn lijden. Hij schittert als de Eerstgeborene, de nieuwe Mens. Hij blijft eeuwig mens. Het blijft in de eeuwigheid een zien van Gods heerlijkheid in Christus. In Hem is ook de schepping niet vernietigd, maar totaal vernieuwd. De geschiedenis is niet verdwenen. De heilsgeschiedenis is niet ongedaan gemaakt. Tntc-gendeel. Alles komt in Hem terug, niets gaat verloren. In Christus staat heel de geschiedenis permanent voor de aandacht van God en mens. Juist omdat Christus in het centrum zal zijn. Daarom zal het einde meer zijn dan het begin. Voortaan wordt Hij constant gekend en erkend



als Schepper en Verlosser. Om zijn schitterend werk te bewonderen, heb je een eeuwig leven nodig. Het is lofprijzing van God, voor alles wat Hij heeft gedaan en doet. Eeuwig leven is meer dan beschouwende en verrukte genieting van God. Het is Gods aanwezigheid direct ondervinden, in alles wat er te beleven valt. Omdat Hij alles is in allen! In Hem leven, uit Hem leven. Hem kennen, dat is leven. Hem kennen zoals Hij is. Eeuwig leven is verrukkelijk.

Ds. E. Brink is predikant van de Gereformeerde Kerk te Waddinxveen

## De onderlinge eenheid in de CGK

De Christelijke Gereformeerde ambtsdragers hielden een voorjaarsconferentie over de onderlinge eenheid. Staan we met de rug naar elkaar of hebben we oog voor elkaar? Om desintegratie te voorkomen, moet vooral aandacht gegeven worden aan de prediking. Niels van Driel deed uitvoerig verslag in De Wekker van 26 april.

Wie zijn met elkaar? Wat zijn voor elkaar? Wat zijn wij samen voor God? Op deze drie vragen probeerden ambtsdragers op de voorjaarsconferentie van 20 april antwoorden te vinden. Ds. J. Westerink uit Utrecht-West gaf de *diagnose* van de huidige situatie. Zijn collega uit Meppel, ds. H. van den Heuvel, reikte een bijbelse *therapie* aan. Kritische tot zeer kritische zelfanalyse werd niet geschuwd. De laatste generale synode bezon zich niet alleen op verdere eenheid van gereformeerde belijders. Ze wees ook op de noodzaak intern het gesprek over de verhoudingen aan te gaan. Op de conferentie spitste deze problematiek zich toe op de prediking. Ds. Westerink: "Zal het proces van desintegratie gestuit kunnen worden, dan moeten we het eens zijn over het fundamentele belang van *geestelijke leiding in de prediking*". Indrukken van een ambtsdragersconferentie over een thema dat ons allemaal raakt.

Geestelijke leiding in de prediking. De klachten over het gebrek daaraan waren op de conferentie niet van de lucht. Ook naar buiten valt *het ontbreken van het schriftuurlijk-bevindelijke element in de preken* blijkbaar op. Westerink vertelde dat hij indertijd als deputaat eenheid van de gereformeerde belijders van gereformeerd vrij-

G.J. van Middelkoop

## M meegelezen

gemaakte gesprekspartners moest horen dat ze in de preken-serie 'De levensbron' vaak "*geen spat*" van de *veelbesproken bevinding vonden*. "Op een gegeven moment vonden wij elkaar in een gezamenlijke uitspraak over de toe-eigening van het heil. Toen die door de synode werd overgenomen, is nadrukkelijk geconstateerd dat deze overeenstemming ook in de eigen kerken grondig moest worden bestudeerd. Mijns inziens wordt er in de prediking te vaak van uitgegaan dat de gemeente uit allemaal gelovigen bestaat". Forumlid ds. J.W. Schoonderwoerd vulde aan dat in de prediking ook niet verondersteld moet worden, "dat het niets is en ook nooit wat wordt".

### Zelfanalyse

In zijn diagnose van de toestand in de CGK was Westerink duidelijk en diep. Zonder kattig over te komen - hoewel later bleek dat hij zich wel eens katabisch voelt - sneden zijn beschouwingen telkens hout. *Door een gebrek aan kennis van objectieve geloofswaarheden* ziet de inleider een tekort aan onderscheidingsvermogen. "Ook onder ons zijn er leden die moeite hebben met de bijbelse leer van verzoening door voldoening. Hoeveel catecheten stuiten niet op het feit dat catechisanten zo beïnvloed zijn door gedachten uit de evangelische wereld dat ze hun schouders ophalen over wat de confessie leert ten aanzien van de totale verdorvenheid van de mens en de verzoening. Sommige ambtsdragers menen dat het

### Lied van de week 30 juni:

Voor zondag 30 juni staat gezang 288 uit het Liedboek voor de Kerken op het rooster.

Dit lied is al eerder aan bod geweest. Een bespreking heeft gestaan in De Reformatie, jaargang 75, nummer 2.



verenigbaar is met het gereformeerde karakter van de kerk wanneer er ruimte wordt geboden voor de volwassendoop. Daarmee laten ze merken geen zicht meer te hebben op een zo centrale notie als het genadeverband. Hoeveel ouderen en jongeren komt u tegen die zo geïnflecterd zijn door het denken van onze multiculturele en -religieuze samenleving, dat ze van gedachte zijn *dat we toch allemaal één God dienen*, in welke vorm en onder welke naam dan ook".

Ds. Westcrink had Agnes Amelinks boek 'De gereformeerden' als spiegel ervaren. "Is het zo erg hij ons? Nee, tenminste niet in die mate, maar toch....!". Ooit hoorde Westcrink het feit dat sommige ambtsdragers zondags geen twee keer naar de kerk gaan aanduiden als *'een andere vorm van geloofsbeleving'*. Is het niet veeleer een bewijs van *verwatering en vervlakking*? Het lijkt *me* in ieder geval voor jongeren in de gemeente een merkwaardig verslijmsel: een broeder in de kerkenraadshank die zingt 'Hoe lief heb ik Uw woning', terwijl die jongere weet: vanmiddag zijn er kennelijk dingen die *hij* liever doet". Dieper afstekend vroeg Westcrink zich af *hoe het stond met het geloven met het hart van wat beleden werd met de mond door ambtsdragers*. "Weten wij nog wat het is te beven voor het Woord van God, zodat wij in kinderlijke afhankelijkheid en afhankelijkheid vragen: Wat wilt U dat ik doen zal? Komt u nog toe aan het zich *'oefenen in de verborgenheden van het geloof'*? Kunt u vanuit wat u zelf leert geestelijke leiding geven aan ouderen en jongeren? Liget het niet aan ons wanneer een huisbezoek blijft steken in een gesprek over koetjes en kalmpjes? Ambtsdragers zijn ambassadeurs van Christus. 'Wie u ont-

vangt, ontvangt Mij'. zei Jezus. Op zijn minst betekenen deze woorden dat we de Here persoonlijk moeten kennen. Hoe zouden we anders mensen tot Hem kunnen leiden? Wij zijn dan blinde leidlieden die blinden leiden; samen vallen we in de gracht".

### Geestelijke leiding

Te vaak zei Westcrink klachten te horen dat vanuit het Woord te weinig persoonlijke toespitsingen worden gemaakt. "Niet alleen in progressieve, maar ook in wat wij behoudende gemeenten noemen wordt het bevindelijke element te veel gemist. Misschien zijn er wel vertrouwde termen en klanken te horen. Echter, het werk van de Geest ontbreekt te veel". Dagvoorzitter ouderling D. Kooie sloot zich daar in de forumbespreking bij aan: "In veel preken uit behoudende hoek worden allerlei *geijekte termen* over de gemeente uitgestrooid, waarvan ik niet de indruk heb dat zij er bijzonder door getroffen wordt. Enorm veel preken in meer vooruitstrevende kring ervaar ik *als vlak en leeg*. Waar wordt de gemeente mee naar huis gestuurd? U oefent daar als ambtsdragers toezicht op!".

### Onderling gesprek

Ds. Van den Heuvel omschreef de CGK als een kerk "die enerzijds steeds meer tot de ontdekking komt hoe diep ingrijpend de gevolgen van de zonde zijn in het functioneren van het kerk-zijn, anderzijds hoe overweldigend groot Gods genade in de Heere Jezus Christus is over en in ons kerk-zijn". "Ons is de eenheid in Christus geschonken". benadrukte hij. "Die moet door de gelovigen echter wel beleefd worden. *De gemeenschap is gave en opgave*. We moeten met elkaar de zonde van het kerk-zijn met de rug naar

elkaar in plaats van met oog voor elkaar bestrijden. Als we elkaar aanvaarden zoals Christus ons aanvaard heeft, betekent dat meer dan gedogen - het gaat veel verder en dieper".

Op het grondvlak van de kerken wordt volgens Van den Heuvel te weinig met elkaar gesproken. "De prediking van de verzoening is de boodschap van de rechte verhouding tot God en met elkaar. Van daaruit dienen wij te spreken over onze interne eenheid. *Kerkbreed blijven wij in het leven uit de rijkdom van Gods verzoening onder de maat*. De beleving van die verzoening heeft een persoonlijk én een gemeenschappelijk of kerkelijk karakter". Ds. Van den Heuvel vindt als therapie bovenal een prediking nodig waarin met twee woorden wordt gesproken: zonde en genade, rechtvaardiging en heiliging. *'Wij hebben behoefte aan een schriftuurlijke prediking in rapport met het hart en leven van de hoorder, een persoonlijke, bevindelijke prediking'*. In de beoordeling van elkaar drong Van den Heuvel aan op een bijbelse weging van de eigen motieven.

(...)

### Preekvoorbereiding

"De grondwaarheden van het christelijk geloof zijn legendarisch in het geding: de verzoening, Gods voorzienig bestel e.d. Veel mensen leven ten opzichte daarvan, bewust of onbewust, in grote twijfel. *Hun werkelijkheidsbeleving is anders*". Kooie vroeg indringend of daar in de prediking voldoende aandacht aan geschonken wordt. Verschillende dominieken waren er in ieder geval van overtuigd dat de *Heidelbergse Catechismus* daar uitstekende handreikingen voor geeft, die goed actueel en concreet te maken zijn.

## Vervolggesprek over de prediking

De Christelijke Gereformeerde predikanten Schenau en Westerink spraken naar aanleiding van de ambtsdragersconferentie van 19 april met elkaar door over de prediking. *De Wakker* van 31 mei daarover:

De dominees aarzelen bij hel aangeven van oorzaken voor de verandering in gemeentebeschouwing. "Na de Tweede Wereldoorlog heeft er een goede ontwikkeling plaatsgevonden van sterk anti-dolerend preken naar een meer evenwichtig geluid", aldus Westerink. "Naast de noodzaak van de wedergeboorte is toen de rechtvaardiging door het geloof in de prediking sterker naar voren gekomen." Onder instemmend geknik van zijn collega merkt Schenau op dat het de christelijke gereformeerden niet is gelukt met zijn allen het evenwicht te bewaren tussen deze wezenlijke elementen en de noodzaak die gevoeld werd om de heiliging bijbels aan de orde te laten komen. "Bij de gemeenteleden zie je dat de mondigheid van de moderne mens er het zijne aan heeft bijgedragen. Dominees gingen ook breder kijken en zijn daarin mogelijk soms doorgeschoten. Mantschappelijke vragen gingen de insteek vormen. De preek moet duidelijk op de tijd betrekken en relevant zijn, maar de vraag hoe het met je persoonlijke verhouding tot God staat, mag nooit verdwijnen."

Of liet element van de persoonlijke verhouding tot God onder invloed van de evangelische beweging niet terug komt? De dominee? hebben er zo hun twijfels bij. Reiden hebben de indruk dat de vraag naar de verhouding tot God dan al snel in remonstrants licht komt te staan. Bovendien steekt het vaak niet

echt af naar de diepte. De geestelijke leiding, wil men: de bevinning, ontbreekt te veel.

### Doorgaande lijn

Schenau noch Westerink zijn voorstanders van het preken in termen, hoewel de laatste het als oudere predikant wel iets meer denkt te doen. Een uitdrukking als 'de doodstaat van de mens' gebruiken beiden weinig, al staan ze achter de diepe realiteit die er mee bedoeld wordt.

"De onmacht van de mens om iets van het heil te vinden, moet wel aan de orde komen". vindt Schenau. Niettemin zal een kerk-ganger die op een willekeurige zondag van ds. Schenau in zijn eigen gemeente een preek hoort, best een en ander kunnen missen. "Toen ik een preek moest inleveren bij het curatorium werd ik als student gewaarschuwd dat ellende, verlossing en dankbaarheid er in moesten zitten. Wet en evangelie moesten in de juiste verhouding tot elkaar staan. Zonde en genade dienden aan de orde te komen. Bovendien moest de preek onderscheidenlijk zijn. Ten slotte, ouderen, jongeren en kinderen zouden er hun geestelijk voedsel in hebben te vinden. Het was geen preek meer." Curator Westerink glimlacht: "Niet alles kan in één preek aan de orde komen. Als ik over het zevende gebod preek, heb ik het niet breedvoerig over allerlei leerstukken. Preken waarin je alles wilt zeggen, zijn geen preken, maar verhalen die je ophangt aan verschillende teksten."

Schenau acht zelfonderzoek op het punt van schematisch preken uitdrukkelijk nodig. Dat er hier en daar een schema over de Bijbel wordt heen gelegd, betreurt ds. Westerink. "Waar ik echter toch meer mee zit, is dat wezenlijke elementen, zoals je die noemde, echt ontbreken. De doorgaande lijn in de prediking

moet die volop laten functioneren. Het gaat in de verkondiging om zaken van leven en dood." (...)

### Levende verkondiging

In de meer behoudende kant van de kerken komt volgens Westerink ook een prediking voor die onvoldoende recht doet aan de breedte en de diepte van de Schrift. "Je kunt wel veel termen gebruiken, maar daarmee is het nog geen levende verkondiging. Een term kan een dooddoener zijn. De dominee kan denken: ze hebben het weer eens gehoord. Een gemeentelid dat het maar weer een; goed gezegd is. De bijbelse werkelijkheden moeten worden verkondigd in de Nederlandse taal van vandaag. Als de werkelijkheid van de verdorvenheid van de mens en zijn bekering in de prediking functioneert, zoals je die verwoord vindt in de Dordtse Leerregels III/IV, voorkom je vanzelfsprekendheid. Zowel de vanzelfsprekendheid dat we allemaal wel het geloof hebben als dat we het niet hebben. Het is niet voldoende om te zeggen: Geloof in Zijn heil en troostrijk woord. Je moet wel iets meer zeggen. Mensen schieten daar niets mee op. Ze ervaren dat ze geen handen hebben om het heil aan te pakken. In de prediking hoor je die mensen bij de hand te nemen en naar de Heere Jezus te leiden. Ze moeten weten hoe de Heere werkt, hoe Hij lokt. Ze mogen hun handen ophouden! Dat het je gegeven moet worden is wel waar, maar het is wel zaak dat je aan de weg gaat zitten waar Jezus langskomt en je handen ophoudt. De Heere is gewillig om open monden te vullen. Mensen mogen pleiten op de vervulling van de rijke beloften van de HEERE.

## HELP DE AKADEMIE VOOR REFORMATISCHE THEOLOGIE IN MARBURG!

Onlangs werd in Kampen de stichting Vrienden van Marburg opgericht met het doel waar mogelijk ondersteuning te bieden aan de in oktober 2000 in Marburg genpende Akademie für Reformatorische Theologie.

Verder beoogt de stichting mee te werken aan het verstevigen van de hand tussen de Theologische Universiteiten te Apeldoorn en Kampen en deze Marburgse Akademie en tussen de kerken achter de genoemde Akademie en Universiteiten.

Deze uit nood geboren Akademie heeft heel hard steun van buitenaf nodig. En onzes inziens verdient zij ook ons biddend meeleven en onze financiële bijstand ten volle. Dit moge blijken uit haar ontstaansgeschiedenis.

In de Evangelische Kirche in Deutschland (EKD) won de moderne vrijzinnige theologie in de loop der jaren steeds meer veld. Daardoor kregen bijgelgetrouwe predikanten en kerkleden het steeds moeilijker. Lange tijd leefde het bij bezorgdheid en verontrusting, al waren er hier en daar wat kerkleden die zich ook toen al afwendden van de EKD. De laatste jaren kwam, mee als gevolg van het kerkelijk besluit dat homoparen in de kerk moesten kunnen trouwen, alles in een stroomversnelling.

Bijgelgetrouwe predikanten die te kennen gaven hieraan niet te zullen meewerken, werd de ambtsdienst verhoden.

Vanaf dat moment nam het aantal plaatsen waar het tot afscheiding van de Landkerk kwam ineens heel sterk toe. Slechts op enkele plaatsen hadden deze groepen een predikant. Zoekend en tastend probeerden deze afgescheiden groepjes hun weg te vinden.

Vanuit die nood is de Marburgse Akademie gebaren met als doel door middel van echt reformatorische/gereformeerde theologie bijgelgetrouwe predikanten te vormen die

de kerken kunnen dienen. Maar men beoogt meer dan dat alleen. Men hoopt ook nog op andere wijze de reformatie en de opbouw van de kerk en van een gezond kerkelijk samenleven te dienen, zoals door vorming van ambtsdragers en het dienen van adviezen.

Al met al is het maar een heel klein begin, daar in Marburg: een drietal docenten en enkele studenten. En daarbij is men voor het grootste deel financieel afhankelijk van hulp vanuit de broederschap buiten de landsgrenzen.

In het geloof is men moedig aan het werk gegaan, in biddend opzien tot de Koning van de kerk.

Wat is er reden om God te danken voor het wonder dat het tot de start van deze Akademie kon komen.

De Stichting Vrienden van Marburg vraagt u twee dingen:

- Wil toch voortdurend in uw gebeden de Akademie en allen die aan haar werken en ook de broederschap daarachter gedenken;
- Wil a.u.b. ook door een gift of een schenking mee helpen aan de instandhouding en -toehouwen - aan de uitbouw van de Akademie. Het banknummer van de stichting is: 584462581 t.n.v. Vrienden van Marburg, Concertlaan 122 te Kampen.

Over enkele maanden hopen we in staat te zijn hen die ons financieel steunen of op andere wijze van hun betrokkenheid blijken geven door middel van een informatiebulletin wat meer te kunnen vertellen.

De Stichting Vrienden van Marburg: Prof. Dr. B. Kamphuis, Kampen, voorzitter  
ds. M. Brandes, Ommen, secretaris  
br. A. van Faassen, Kampen, penningmeester  
ds. H. Drost, Haren  
Prof. Dr. J.W. Maris, Apeldoorn  
ds. C.J. Smelik, Gouda  
ds. R. van Zuijlen, Harderwijk.

Informatie over de stichting en/of adressen van de Bekenner Evangelischen Gemeinden in Duitsland kunt u aanvragen via [avf@dds.nl](mailto:avf@dds.nl) of via tel.nr. 038-3331818.

## uit de kerken

**Haarlem** – Beroepen: G.H. Hutten te Franeker-Sexbierum

**Waardhuizen** – Beroepen: H. Offereins te Leens

**Kampen** – Beroepbaar gesteld door de classis Enschede: H.J. Boersma, Esdoornhof 137, 8266 GE Kampen, tel. 038-3330281; e-mail: [hj\\_boersma@solcon.nl](mailto:hj_boersma@solcon.nl)

**Zevenbergen** – Wijziging scribaat: C.F. Schouten, Kerkstraat 50, 4751 HP Oud Gastel, tel. 0165-512556; e-mail: [scriba@gkv-zevenbergen.nl](mailto:scriba@gkv-zevenbergen.nl). Het postadres blijft: Postbus 296, 4760 AG Zevenbergen.

**Rijnsburg** – wijziging adres diakonie: L. Noort – secretaris, Mauritsplantsoen X. 2231 VP Rijnsburg, tel. 071 – 4020559.

**Blissint-Huizen** – wijziging adres diakonie: J. van der Vegt, Spijkerstraat 82, 1402 RH Bussum, tel. 035-6914746.

**Radiokerkdienst** – Op D.V. 23 juni a.s. (17.02 uur: 747 AM) zal de Stichting Zendtijd voor Kerken een radiokerkdienst uitzenden vanuit de Gereformeerde Kerk te Roodeschool. Voorgaenge in deze dienst zal zijn ds. J. Haveman.

# EENSGEZINDHEID GEGEVEN EN GEVRAAGD

H. Veldman

## Synode-impressies

De dagopening ter synode staat meestal niet op zichzelf, maar geeft iets aan van de doelstelling en de werkwijze die de synode nastreeft. Die mooie liturgie van een minutenlang 'stil gebed', een daarop volgend loflied, het Bijbelwoord en het gezamenlijk gebed tot God, met daarop volgend weer een lied, het maakt steeds weer een verheven indruk op synodeleden en andere aanwezigen. Centrale woorden waren in de voorbije week 'eensgezindheid' – die men niet moet verwarren met 'het hebben van één en dezelfde visie' – en 'opofferingsgezindheid', die beide gegeven worden in de liefde van Christus voor ons en daarmee ook gevraagd worden van alle christenen, eerst voor hun Heer en tevens voor hun broeders en zusters.

Dit alles kwam naar voren vanuit Filippenzen 2 vers 1 tot 11. En op de zaterdagochtend stond weer die onpeilbare liefde en genade (welwillendheid) van God centraal in een meditatie over de beginwoorden van Efeziërs 5, waarbij een tekstgedeelte uit de in 1527 verschenen commentaar van de Straatsburgse hervormer *Martin Bucer* voorgelezen werd, zoals die onlangs in Nederlandse vertaling uitkwam. Wie dat hoort, weet zich - hechter dan ooit - verbonden aan de kerk van alle tijden en alle plaatsen.

### De zondag: rusten en vieren

De afgelopen week kwam het zover dat de synode van Zuidhorn zich uitsprak over een aan-

tal verzoeken tot herziening van de uitspraken van haar voorganger Leusden-1999 inzake sabbat en zondag. Enkele dingen sprongen eruit bij de bespreking. In de eerste plaats de grote mate van eensgezindheid in de kerken (en dus onder de synodeleden) over de rijkdom van het ontvangen van de zondag. Christenen in de eerste eeuwen hebben die rijkdom onder wel heel andere omstandigheden dan wij ervaren. Hoog te waarderen is de zondag als rustdag, zoals God wil dat we rusten van al onze boze werken (lees Zondag 38 HC). Daarmee staat de bevrijding door Christus centraal; daarom vieren christenen deze dag als een bijzondere dag. Maar dan wel één dag na de sabbat, zoals die onder het Oude Verbond bestond.

In de tweede plaats had de synode duidelijk ook voor de gevoeligheid van de vraag of de zondag nu gelijkgesteld moest worden met de sabbat of niet. En waar het antwoord 'niet' is, hoe ga je dan om met het goddelijk gebod om te rusten? En hoe ga je zo'n dag dan vieren? Dus stond de kerkdienst en het bezoeken van de erediensten hier hoog genoteerd (en lees Zondag 38 er maar weer op na).

In de derde plaats kwam de vraag omhoog of je elkaar als christenen – die dit alles wat we hierboven noemden van harte beamen – wel mag oordelen en veroordelen (zie Colossenzen 2 vers 16). En dan gaat het niet om pertinente zonden die wel veroordeeld moeten worden, maar om zaken die liggen in de sfeer van de vrijheid van de christen

om de rustdag te vieren als bevrijdingsdag. En waar ook de maatschappelijke druk tot zondagswerk mee gaat spelen. De synode heeft geen enkele appellant gelijk kunnen geven, want dat zou in vrijwel alle gevallen een inperking van de christelijke vrijheid hebben betekend. Er is in de historie van de gereformeerde kerken altijd ruimte geweest voor een diverse viering van de zondag. Die ruimte bedoelde Leusden-1999 te handhaven, maar de uitspraak toen vertoonde eigenlijk een manco: er was in een heel specifiek geval gereageerd met een heel specifiek antwoord, waarbij de uitleg van de zondagsrust niet helder genoeg meer was.

Om nu alle vragen die met dit onderwerp te maken hebben in één keer samenvattend te bespreken (en uit te werken enz.) heeft de synode besloten een deputaatschap in te stellen dat op vrij korte termijn een helder beeld moet geven over het TOTALE VELD van vragen en antwoorden inzake de viering van de zondag. Zodat 'vervelende' eenzijdigheden uit mogen blijven. En de broederlijke eensgezindheid geen schade ondervindt.

### Koersbepaling: begrensd de liturgische vrijheid

Voor de derde keer besprak de synode de vraag naar een iets ruimere uitleg van de artikelen 65 en 67 van de kerkorde. Daar gaat het om de kerkordelijke kanten voor meer liturgische variatie en de ruimte voor meer

gezangen in de eredienst. Men zou op het (ongereformeerde) standpunt kunnen staan: 'alles wat hier niet is toegestaan, is en blijft verboden'; men kan ook stellen (en dat is de ruimte die we als gereformeerde kerken hebben en graag houden): 'alles wat niet exact in de kerkorde geregeld is, daar ben je als plaatselijke kerk zelf verantwoordelijk voor'. Daarbij is dan wel de vraag naar de kerkbrede ruimte geschild: moet je elkaar dan binden aan vaste orden van dienst? Of geef je elkaar binnen de confessionele grenzen enige ruimte om gewenste veranderingen door te voeren in de liturgie? En moet je zo'n nieuwe liturgie dan ook eerst tot in de puntjes vaststellen! Heeft de kerkorde dus een 'waakhond-functie'?

Van belang is, aldus de synode, dat de kerken vertrouwen in elkaar uitspreken. Ook daaraan geeft dat de ruimte voor veranderingen begrensd is! Het invullen van de eredienst moet wel verantwoord geschieden.

Daarom nam de synode in eensgezindheid de volgende algemene kaders op in haar besluit ten aanzien van nieuwe liturgische vormen:

- gehoorzaamheid aan de Schrift;
- verbondenheid met (de liturgie van) al de heiligen in hemel en op aarde, waardoor we in de liturgie de eenheid met de heilige, algemene, apostolische kerk samen tot uitdrukking brengen;
- overeenstemming met de gereformeerde belijdenis, daarbij dient men te bedenken dat de liturgie de leer van de kerk weerspiegelt;
- inachtneming van eigentijdse levensvormen, plaatselijke kerkelijke omstandigheden e.d.

De generale synode kan nu bepaalde orden van dienst laten

opstellen die de basale eenheid van een gereformeerde liturgie aangeven en waar de kerkenraden in eigen verantwoordelijkheid gebruik van mogen maken. Ten aanzien van het 'ordinarium' – een oud-christelijke orde van dienst – werd besloten dat die binnenkort aan de kerken zal worden aangereikt om er in eigen vrijheid gebruik van te maken (bijv. met Kerst en met Pinksteren).

Gedwongen worden om de hier aangegeven veranderingen door te voeren. De eindverantwoordelijkheid instanties. De synode vostaat met het aangeven van de gereformeerde-confessionele kaders en de hoofdlijnen van de liturgische orde. Daarmee geeft ze de eenheid en de vrijheid aan die kenmerkend zijn voor het christendom.

## Kerkmuziek: meer liederen uit eigen kring?

Geheel in de lijn van de vrijdagse besprekingen presenteerden de deputaten-kerkmuziek op zaterdag 15 juni via hun woordvoerders, de neerlandicus H. Kisteman en ds. C. van den Berg, hun rapport ter synode. Het werd (alweer) een heldere power-point presentatie. Deputaten waren bijzonder blij met de toenemende betrokkenheid van kerkleden bij hun activiteiten. Die betrokkenheid bleek niet alleen uit de kritische opmerkingen over gezangen en liederen (zowel positief als negatief geladen kritiek), maar ook en vooral uit de beschikbaarstelling van dieliteratuur van geestelijke liederen die men in de eredienst zou kunnen gebruiken. Er werden in de afgelopen drie jaren door vaak 'gewone kerkleden' MEER DAN 2000 NIEUWE LIEDEREN ingestuurd. Dat de



Commissie kerkmuziek Friesland. Vlnr: oud. Vonkeman, oud. Jonker, ds. S. de Jong en ds. P. Houtman.

deputaten maar een klein deel ervan als bruikbaar bestempelt, ligt voor de hand. Ze kiezen daaruit enkele tientallen, maar daarmee zetten ze wel een heel frisse lijn uit: dichtwerk (op niveau) uit eigen kerkgemeenschap krijgt een royale kans om in de lijst van te zingen liederen te worden opgenomen. Daarmee lijkt een – wellicht heel gezonde – 'concurrentieslag' met het idee van verdere keuze uit het Liedboek voor de Kerken te worden ingezet. Daarnaast willen deputaten ook van de synode horen of er liederen uit de E+R-bundels en uit 'Alles wordt nieuw' mogen worden aangereikt. Verder denken de deputaten ook aan de instelling van een landelijk opererend liturgisch steunpunt.

Er is deze zaterdag na de presentatie eerst volstaan met een bespreking in kleine groepjes om het geheel van de materie samen te verkennen – in september zullen er beslissingen vallen. Ook over de diverse opmerkingen die 58 kerkenraden inzonden, tevens van 180 kerkleden en van 242 leden die aan de opmerkingen van anderen hun adhesie betuigden. De commissieleden Kerkmuziek – onze Friese afgevaardigden – hebben een heldere inventarisatie opgesteld van de bezwaren en andere opmerkingen over de gezangen; zij zullen de synode in september dienen met een voorstel hoe de synode hierop zal reageren.